

Bestuurlijk traject Gelders Bibliotheekwerk

Wijziging Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob)

Goed om te weten!

Het wetgevingstraject is nog in volle gang.
De informatie in deze presentatie is gebaseerd op de stand van zaken van februari 2026 en kan dus nog veranderen.

Dit is de presentatie van de bestuurlijke stuurgroep Gelders Bibliotheekwerk.

Stuurgroep Wsob Gelderland

Namens VNG Gelderland:

- Mevrouw B. Schouten, wethouder gemeente Wijchen
- Mevrouw J. Kock, wethouder gemeente Oude IJsselstreek
- Mevrouw K. Bijl, wethouder Gemeente Ede

Namens de Samenwerkende Gelderse bibliotheken (SGB):

- Mevrouw L. Koppenberg, directeur-bestuurder Bibliotheek Nijkerk
- Mevrouw J. Roelofs, Bij de Bieb, Zutphen
- De heer B. Frölich, directeur-bestuurder Kunstwerk!, Zevenaar
- De heer B. Franssen, directeur-bestuurder **Rijnbrink**
- De heer P. Drenth, gedeputeerde **Provincie Gelderland** (voorzitter)

Inhoudsopgave

1.
Introductie

2.
Startsituatie
Gelderland

3.
Ambities, doelen en
resultaten

4.
Projectaanpak en
-planning

5.
Format Gelders
meerjarenplan

6.
Blijf op de hoogte

7.
Achtergrond-
informatie

1.

Introductie

De Wsob

- Sinds 2015 is er de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
- Deze regelt de organisatie, verantwoordelijkheden en functies van openbare bibliotheken in Nederland op landelijk, provinciaal en lokaal niveau
- Doel van de wet is de toegankelijkheid en kwaliteit van bibliotheekdiensten te waarborgen
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bekostiging de lokale bibliotheken

Huidige wet en stelsel

Het Rijk

73
miljoen

Regie stelsel
Digitale bibliotheek
Aangepast lezen
(Art. 9)

Koninklijke
Bibliotheek

Provincie

35
miljoen

Innovatie
Leenverkeer
(Art. 16)

Provinciale
ondersteuningsinstelling

Gemeenten

476
miljoen

Bibliotheek met vijf
functies (Art. 5)

Openbare
bibliotheek

Netwerktaken:
Afstemming collecties, gezamenlijke catalogus,
leenverkeer afstemmen digitale infrastructuur (Art. 8)

Gewijzigde Wsob en zorgplicht

- De wet wordt gewijzigd en uitgebreid
- Doel: brede versterking van het bibliotheekwerk
- Introductie zorgplicht voor gemeenten en provincies
- Zorgplicht provincie:
 - Bekostigen provinciale ondersteuningsinstelling (POI).
In Gelderland is dat Rijnbrink
- Zorgplicht gemeenten:
 - Bekostigen passend en toegankelijk bibliotheekwerk
 - Opstellen van een gemeentelijk meerjarenplan
- Provincie oefent interbestuurlijk toezicht (IBT) uit op de zorgplicht van gemeenten

Financiering

Rijk stelt 60 miljoen extra beschikbaar voor uitbreiding aanbod, openingstijden, vestigingen e.d. via ...

2024: SPUK-middelen

2025 en 2026: Decentralisatieuitkering

2027 e.v.: Algemene uitkering gemeentefonds

Gemeente krijgt € 2,90 per inwoner, met een minimum van € 100.000 per gemeente.

26 van de 51 Gelderse gemeenten krijgen € 100.000

De route naar de zorgplicht

- Nieuw landelijk bibliotheekconvenant
- Ambtelijk en bestuurlijk overleg bereiden wet, memorie van toelichting en mogelijk aanvullend normenkader voor
- Brief aan de Kamer over voortgang en financiering 2025 en 2026
- Internetconsultatie

2024

- Behandeling Tweede Kamer
- Behandeling Eerste Kamer
- Nadere invulling van de zorgplicht in AMvB
- Handreiking Wet VNG
- Provincies gaan toezicht inregelen
- Gemeenten gaan meerjarenplannen opstellen

2026

- Gemeenten dienen meerjarenplan in

2028

SPUK-middelen

(mogen uitgegeven worden tot 31-12-2025)

Uitkering gemeentefonds

Tenzij decentralisatie-uitkering wordt voortgezet.

Decentralisatieuitkering

Ca. 2,95 per inwoner met een minimum van 100.000 per gemeente

Inwerkingtreding wetswijziging

Zorgplicht voor gemeenten en provincies

2025

- Financiering via decentralisatieuitkering
- Aanpassing wet na internetconsultatie
- Raad van State

2027

- Invoering wetswijziging

Overige beleidskaders

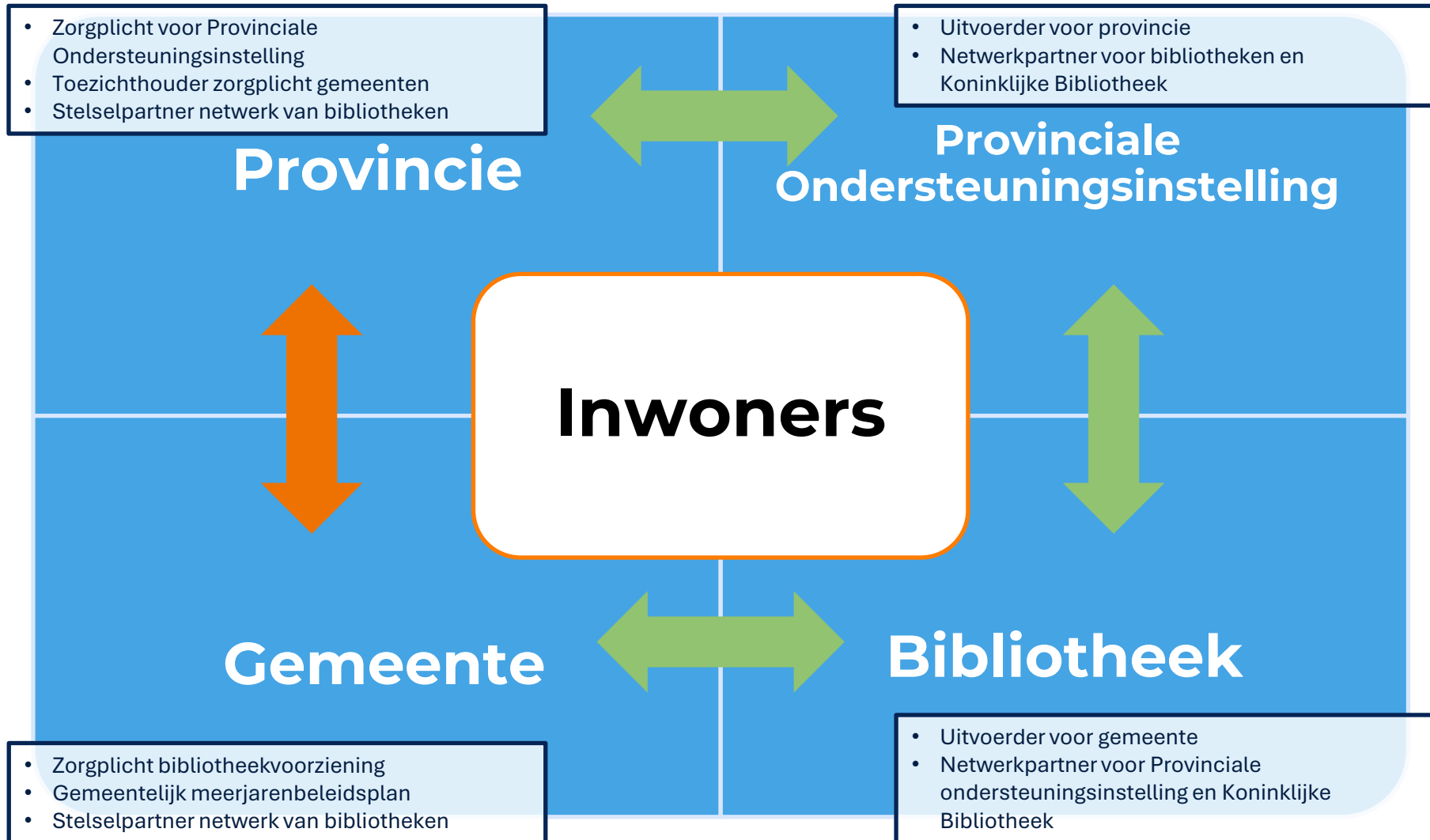
Landelijk

- Bibliotheekconvenant 2024-2027 met inhoudelijke doelstellingen (ondertekend door KB, VNG, VOB, SPN, IPO)
- Netwerkagenda 2024-2027
- VNG werkt aan een handreiking met streefwaarden voor toekomstbestendig bibliotheekwerk die VNG en de VOB hebben opgesteld (zie 'Achtergrondinformatie').

Provinciaal

Gelderse Netwerkplan van de Gelderse bibliotheken

Bibliotheekstelsel gewijzigde wet

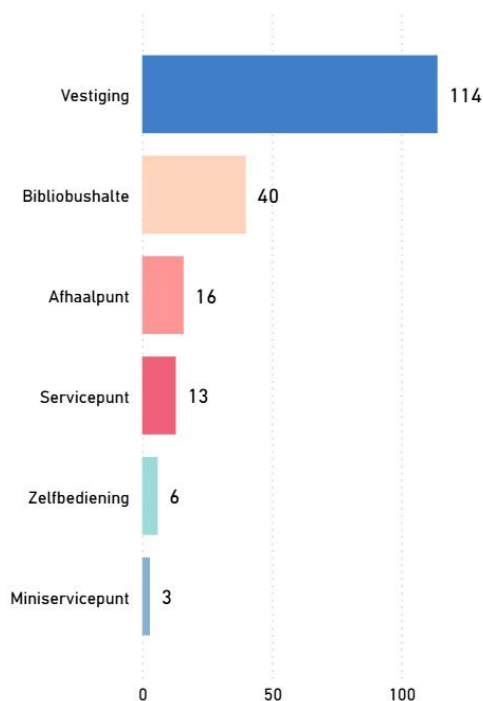
2.

Startsituatie Gelderland

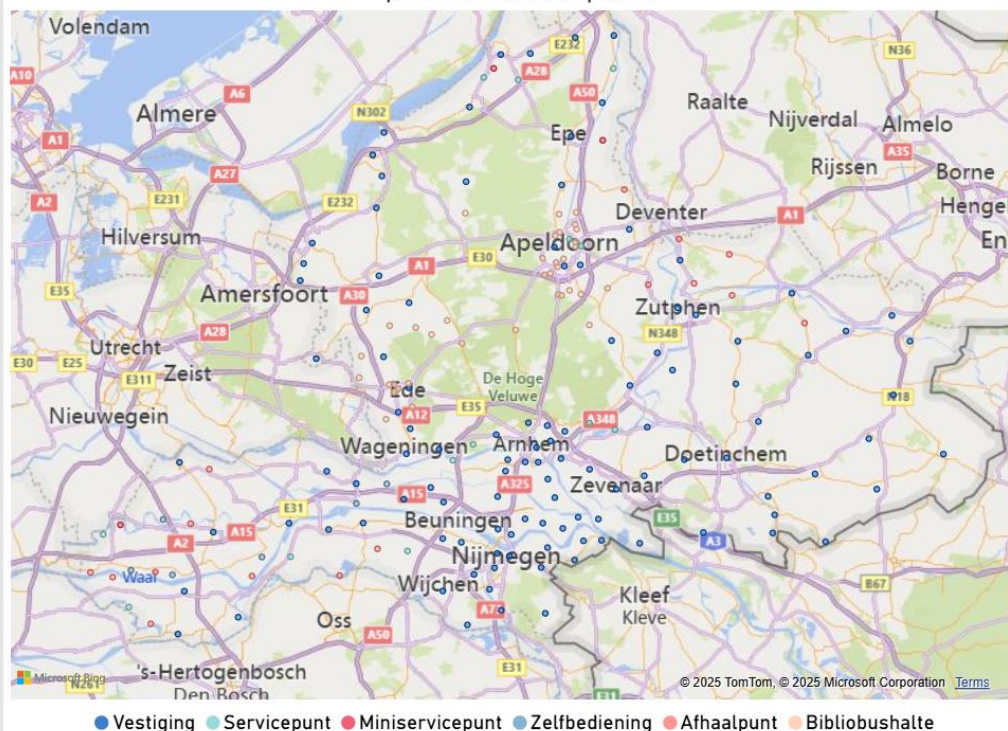
Gelders bibliotheeknetwerk

Elke gemeente ondersteunt bibliotheekwerk. Er is een rijk en divers netwerk van bibliotheekvoorzieningen.

Aantal locaties van openbare bibliotheken naar soort | Alle omvang | Gelderland | Alle bibliotheken | 2024

Verspreiding van bibliotheeklocaties over Nederland per soort locatie | Alle omvang | Gelderland | Alle bibliotheken | 2024

Het netwerk in cijfers

- Alle 51 gemeenten dragen (mede) bij aan goede bibliotheekvoorzieningen. Veel gemeenten financieren gezamenlijk een bibliotheekorganisatie.
- 18 bibliotheekorganisaties, verenigd in de Samenwerkende Gelderse Bibliotheken (SGB)
- 200 vestigingen, (mini-)servicepunten, afhaalpunten en bibliobushaltes
- 7,2 miljoen bezoekers per jaar: de **meest bezochte** maatschappelijke en culturele instellingen van Gelderland!

Prestaties in Gelderland

Bovengemiddelde prestaties tegen benedengemiddelde financiering

	Bezoeken per inwoner	Percentage lid	Uitleningen per lid	Bezochte activiteiten per 100 inwoners	Percentage scholen met Bibliotheek op school	Subsidie per inwoner exclusief huisvesting
Gelderland minimum	0,0 (geen teller) 1,5	17,2%	10,2	5,0	0%	€ 11,62
Gelderland gemiddeld	3,3	21,7%	16,8	45,5	57,5%	€ 16,79
Gelderland maximum	6,1 	29,7% 	21,1 	114,3 	100% 	€29,57
Landelijk gemiddeld	3,2	20,7%	14,6	30,3	56,5%	€ 18,49

- Prestaties overall bovengemiddeld in vergelijking landelijk gemiddelde
- De subsidie voor bibliotheken ligt bij Gelderse gemeenten € 1,70 per inwoner lager dan gemiddeld

Bron: Wsob gegevenslevering KB 2024

Belang van bibliotheken

- Laagdrempelige voorziening
- Onderdeel van een landelijk dekkend netwerk
- Plek voor ontwikkeling, ondersteuning, ontmoeting en dialoog
- In verbinding met maatschappelijke partners en scholen
- Gemeenten bereiken -tegen relatief lage kosten- via bibliotheken kwetsbare doelgroepen
- Dragen bij aan kansengelijkheid, participatie, leefbaarheid én lokale economie

Sterk netwerk onder druk

- Toenemende kosten door inflatie en kosten voor (digitale) veiligheid
- Moeite om goed personeel te vinden
- Grotere complexiteit door groeiend aantal taken en (tijdelijke) geldstromen
- Meer aandacht nodig voor organisatieontwikkeling ('robuuste bibliotheek')
- Gemeentelijke subsidies onder druk door krappe gemeentefinanciën

3.

Ambities, doelen en
resultaten

Aanleiding

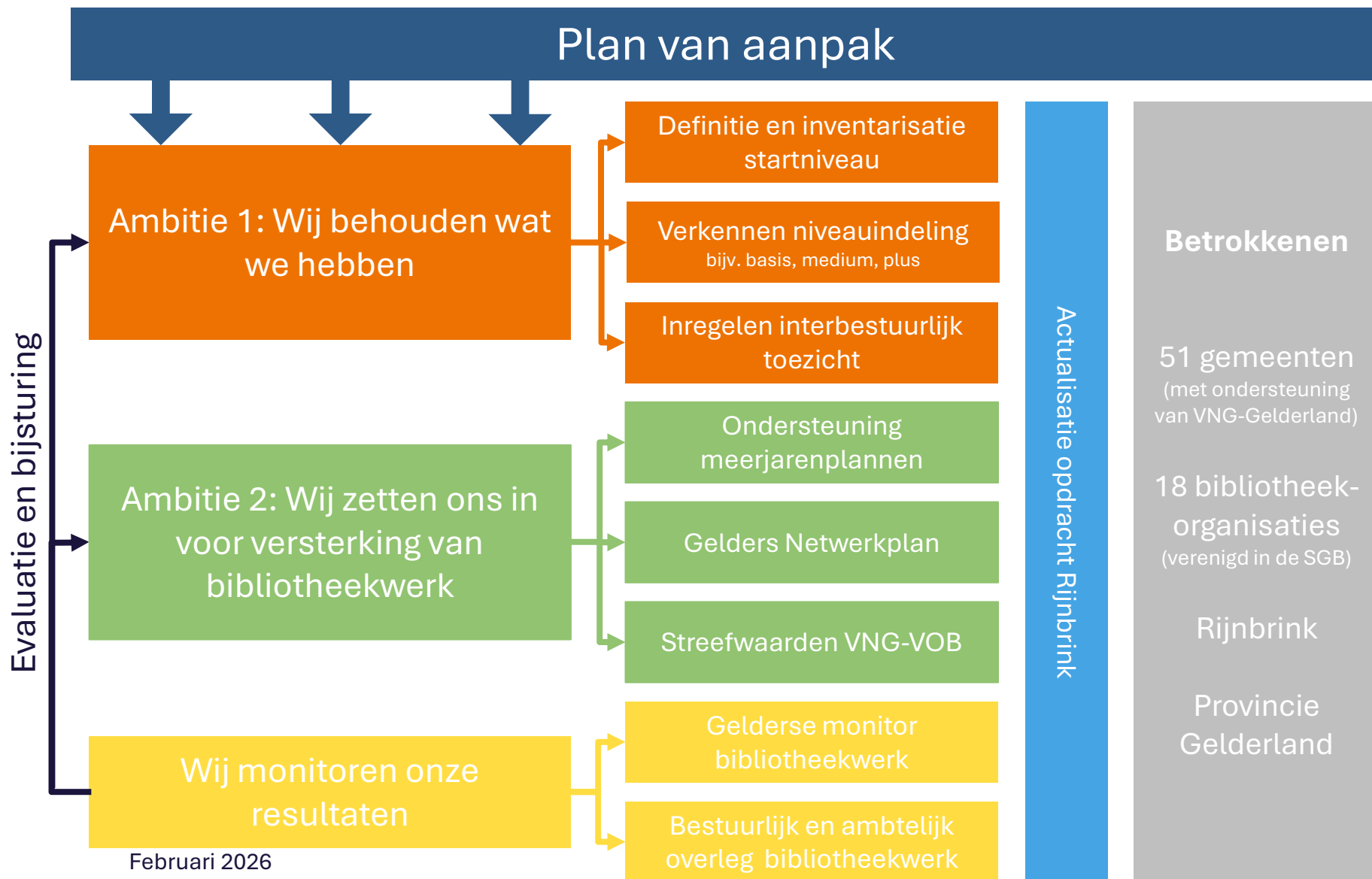
Wsob en zorgplicht positief, maar ...

- Meer nodig om toekomstbestendig bibliotheekwerk te borgen
- Stuurgroep kiest voor stimulerende aanpak gebaseerd op:
 - Samenwerking van de vier stelselpartners
 - Gedeelde ambities en urgentiebesef
 - Respect voor elkaars verantwoordelijkheden en bevoegdheden

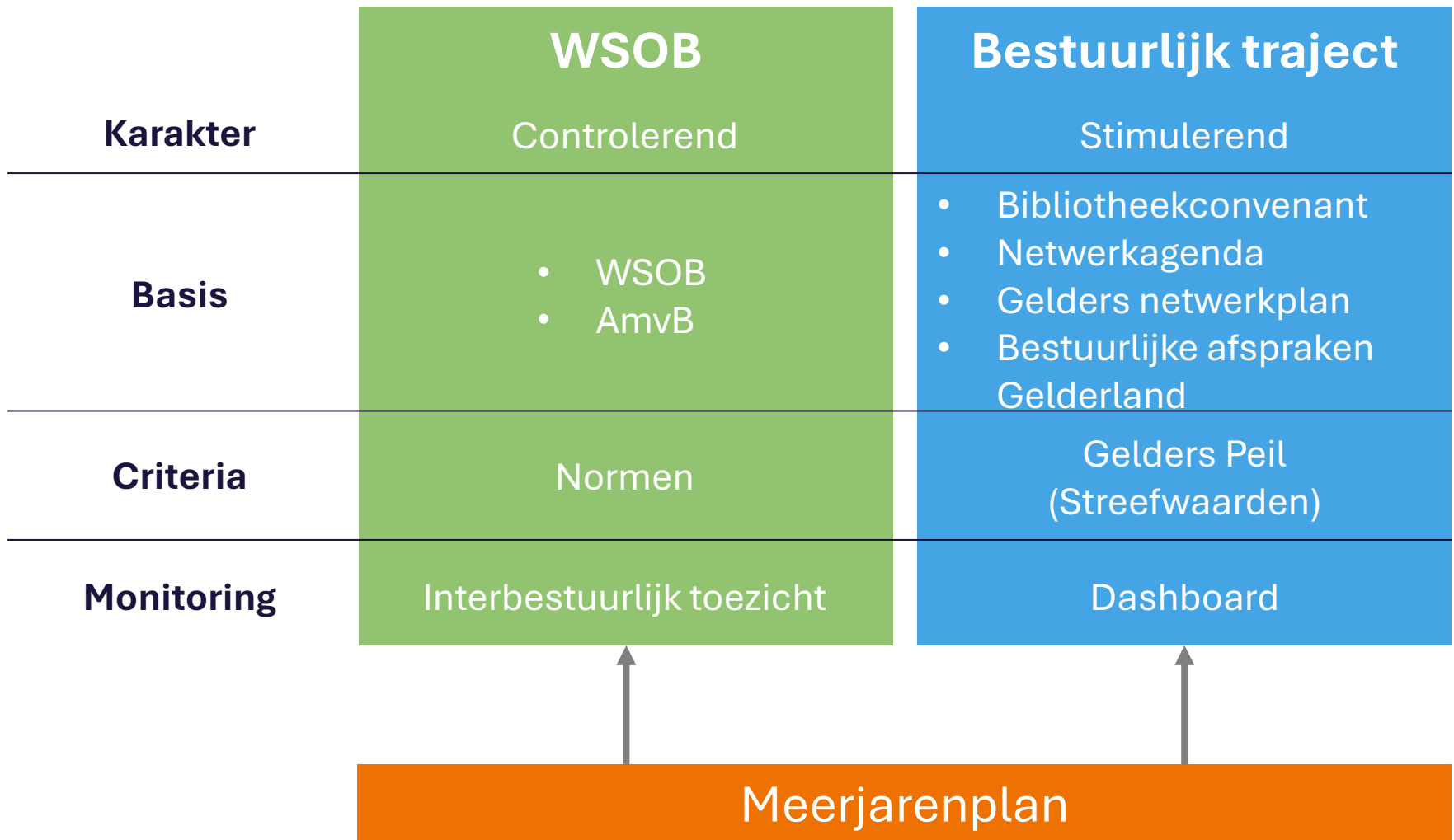
Ambities en doelen

Bouwen aan sterk bibliotheekwerk

Beleidskaders Bibliotheekwerk

4.

Projectaanpak en - planning

Projectaanpak: vijf sporen

Wettelijk spoor: interbestuurlijk toezicht

Bestuurlijk spoor: bestuurlijke afspraken

Organiseren bestuurlijk draagvlak

Projectorganisatie en -communicatie

Actualisatie opdracht aan Rijnbrink

Resultaten: wat hebben we op te leveren?

Inrichten interbestuurlijk toezicht (IBT)

- Toetsingskader
- Informatieverordening
- Format Meerjarenplan (MJP)

Dashboard Gelders peil

- Set ken- en stuurgetallen
- Nulmeting
- Rapportage

Bestuurlijke afspraken

- Gelderse streefwaarden
- Netwerkplan en ontwikkelagenda
- Rollen, samenwerking en overlegstructuur

Projectorganisatie

Stuurgroep

Gedeputeerde, namens Provincie Gelderland
3 wethouders namens VNG Gelderland
3 bibliotheekdirecteuren,
namens Samenwerkende Gelderse Bibliotheken
(SGB)
Bestuurder provinciale ondersteuningsinstelling
Rijnbrink,

Taken

Vraagt mandaat
Stelt vast
Stuurt bij

Ambtelijk ondersteund door

Projectleider Provincie
Secretaris VNG Gelderland
Gemeentelijk beleidsambtenaren
Netwerkmanager en bestuurssecretaris Rijnbrink

Projectgroep

Projectleider provincie, ondersteuning provincie,
ondersteuning Rijnbrink, voorzitter SGB, VNG-
Gelderland

Taken

Opstellen van plannen en voorstellen
Uitvoering geven aan plannen
Voortgang monitoren
Zorgdragen voor communicatie

Werk- en klankbordgroepen

Vertegenwoordigers van stelselpartners

Taken

Leveren input
Feedback geven
Vorbereiden voorstellen en conceptteksten

Planning op hoofdlijnen

Start	Gereed	Milestone
	15-05-2026	Voorlopig format meerjarenplan opgesteld
01-02-2026	31-10-2026	Betrekken achterbannen bibliotheken en gemeenten door stuurgroepleden en door middel van bijeenkomsten en ondersteuningsaanbod
	30-09-2026	Definitief format meerjarenplan beschikbaar
	30-09-2026	Bestuurlijke afspraken vastgesteld in de stuurgroep
	Begin oktober	Bestuurlijke bijeenkomst gemeenten en bibliotheken
01-10-2026	30-10-2026	Besluitvorming in colleges, bestuur SGB en Gedeputeerde Staten
	31-10-2026	Bestuurlijke afspraken ondertekend
	31-12-2026	IBT ingericht
01-01-2027		Wsob in werking (naar verwachting)

Planning onder voorbehoud van voortgang wetgevingstraject

Doorkijk 2026-2028

Jaar	Uitvoering geven aan Wsob
2026	Inrichten IBT Samenstellen format Gelders meerjarenplan Vrijwillige toepassing meerjarenplan (pilot) Procesbegeleiding bij opstellen meerjarenplan door Rijnbrink Opzetten monitor en nulmeting, bepalen set ken- en stuurgetallen o.b.v. beschikbare data Opstellen bestuurlijke afspraken
2027	Provincies voldoen aan zorgplicht om POI in stand te houden Voorbereiden MJP door gemeenten vóór 1-1-2028 Procesbegeleiding bij opstellen MJP door Rijnbrink Onderzoeken basis-medium-plusbibliotheek in Gelderland Onderzoeken set Gelderse streefwaarden (Gelders Peil)
2028	01-01-2028: gemeenten beschikken over een MJP Aanvang interbestuurlijk toezicht Monitor volledig uitvoeren
2029	Gemeenten voldoen volledig aan de zorgplicht

5.

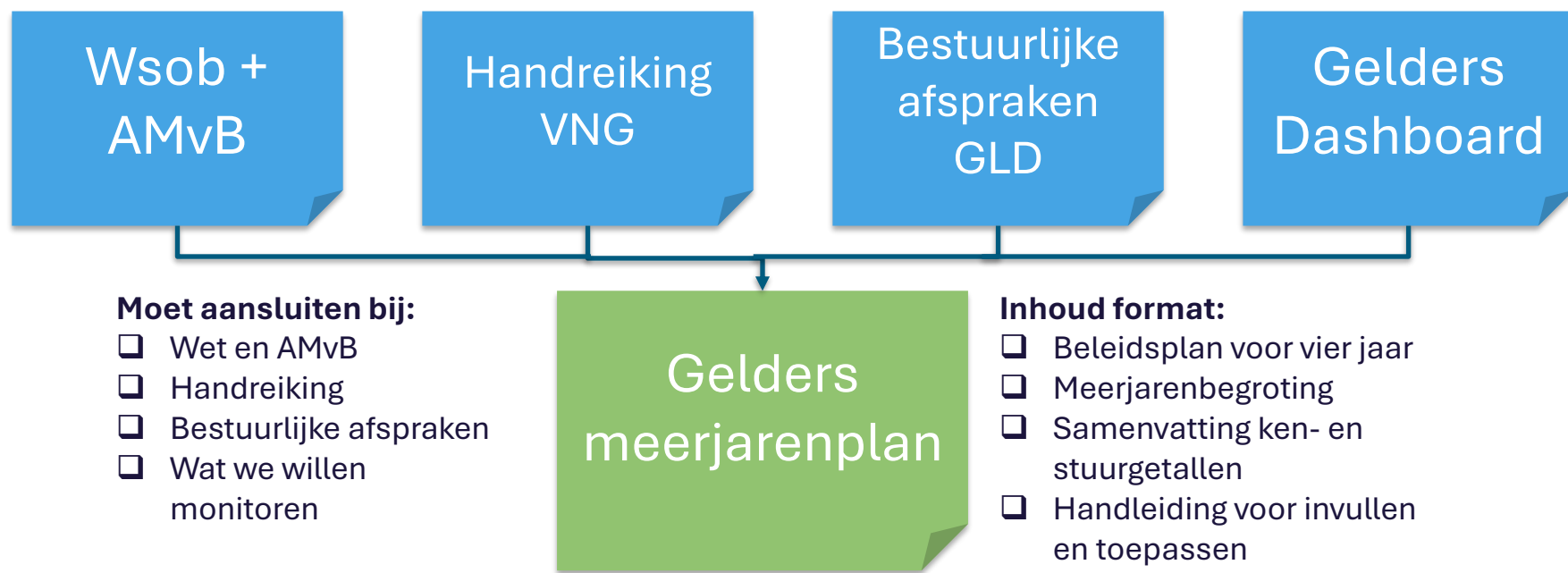
Format Gelders meerjarenplan

Format Gelders meerjarenplan

Helpt bij voorbereiding op de zorgplicht want:

- Voldoet aan wet, bestuurlijke afspraken Gelderland en Handreiking VNG
- Ontwikkeld met betrokkenheid van verschillende typen gemeenten en bibliotheken
- Geeft duidelijkheid aan gemeenten en bibliotheken
- Draagt bij aan uniform toezicht
- Levert aanvullende input voor Gelders dashboard
- Komt -op verzoek van gemeenten- snel beschikbaar om bestemming rijksmiddelen in begroting 2027 te kunnen onderbouwen

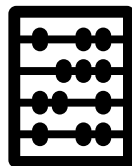
Format Gelders meerjarenplan

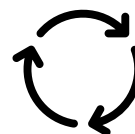
Is de basis en bron voor ...

Interbestuurlijk
toezicht

Gelders
dashboard

Ontwikkelagenda
Bibliotheekstelsel
Gelderland

Twefasen aanpak

Format in twee stappen samen te stellen, want:

- De wet kan nog wijzigen,
- De nadere omschrijving waar het meerjarenplan aan moet voldoen (AMvB) staat nog niet vast,
- De handreiking van de VNG over toepassing van de Wsob en de streefwaarden is nog niet klaar,
- We hebben nog geen compleet beeld van de ken- en stuurgetallen die in het meerjarenplan aanvullend moeten worden opgevraagd ten behoeve van de nulmeting en dashboard.

Format Gelders meerjarenplan 5/5

Voorlopig format (80% compleet, versie 0.8)	Definitief format (100% compleet, versie 1.0)
Gebaseerd op wat we nu wél weten	Gebaseerd op definitieve tekst wet, AMvB, Handreiking, toetsingskader, bibliotheekakkoord en monitor.
Samengesteld in samenspraak met klankbordgroep van gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie	Aanvullingen in samenspraak met klankbordgroep van gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie
Vastgesteld door bestuurlijke stuurgroep	Vastgesteld door bestuurlijke stuurgroep, gekoppeld aan informatieverordening IBT.
Vrijwillig toe te passen	Toe te passen door alle gemeenten, Verplicht vanaf 1-1-2028
Beschikbaar: eind april 2026	Beschikbaar: eind september 2026

6.

Blijf op de hoogte

Hoe blijft je op de hoogte?

- Per mail informeert provincie Gelderland gemeenteammbtenaren cultuur over updates op de landingspagina. Wil je jezelf of een collega toevoegen aan deze maillijst of een wijziging doorgeven? Mail naar bibliotheekwerk@gelderland.nl
- Abonneer je op de [nieuwsbrief](#) van Rijnbrink
- VNG Gelderland, [dossier Wsob](#)
- Volg Rijnbrink en Provincie Gelderland op sociale media

Websites

- Wsob (meest actuele versies)
 - [Wettekst](#)
(versie Raad van State)
 - [Algemene maatregel van bestuur](#)
(versie internetconsultatie)
- [Bibliotheekconvenant 2024-2027](#)
- [Netwerkagenda 2024-2027](#)
- Netwerkplan Gelderland
- [Bibliotheeknetwerk](#)
- [Rijnbrink](#)
- VNG Gelderland, [dossier Wsob](#)

7.

Achtergrondinformatie

Zorgplicht gemeenten

De gemeente ...:

1. ... voorziet in en aanbod van bibliotheekvoorzieningen*, dat binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk is. Als onderdeel van dit aanbod is er ten minste één bibliotheekvoorziening die:
 - alle vijf functies als bedoeld in artikel 5 van deze wet vervult;
 - een fysieke collectie heeft; en
 - over een professionele personeelsbezetting beschikt.
2. ... stelt elke vier jaar een meerjarenplan vast dat
 - in samenspraak met de lokale bibliotheek tot stand is gekomen en
 - voldoet aan de voorschriften die bij AMvB daaraan (mogelijk) worden gesteld.

*Een 'voorziening' mag bijvoorbeeld ook een bibliobus zijn.

Wetgevingstraject

Naar verwachting:

2026	
Eerste kwartaal	Wettekst naar Tweede Kamer
	Internetconsultatie AMvB Gestart, loopt tot 27 maart 2026
Tweede of derde kwartaal	Behandeling wet in Tweede kamer
Derde of vierde kwartaal	Behandeling wet in Eerste kamer
Vierde kwartaal	Publicatie wet
2027	
Eerste kwartaal	Wet van kracht

Bibliotheekconvenant 2024-2027 in een notendop

Geletterde samenleving

De bibliotheek is vanaf de vroegste jeugd een essentiële partner bij het stimuleren van het lezen.

1. Ieder kind automatisch lid van de bibliotheek.
2. Streven naar 100% dekking Bibliotheek op school in PO en VO.
3. Uitbreiding verrijkende aanbod voor jeugd in elke bibliotheek.

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

Participatie in de informatiesamenleving

Iedereen moet mee kunnen doen in de informatiesamenleving. Bibliotheken hebben een rol bij basisvaardigheden, digitale vaardigheden en democratie en burgerschap.

1. Bereik van IDO's vergroten.
2. Samenwerking tussen bibliotheken en onderwijs op digitale geletterdheid vergroten.
3. Uitbouwen rol bibliotheken in versterken van democratie en digitaal burgerschap.

Leven lang ontwikkelen

Voor iedereen een openbare, neutrale en laagdrempelige leer-, ontmoetings- en ontwikkelplek.

1. Gebruik bibliotheken vergroten o.a. door het gratis lidmaatschap te verruimen.
2. Kwaliteit van taalhuizen versterken en continuïteit borgen.
3. Bibliotheek als plek voor leven lang ontwikkelen uitbouwen.
4. Opbouwen van een collectie en programmering rond educatieve content

Handreiking VNG met streefwaarden

(maar lokaal te bepalen passend bij de situatie)

Inhoudelijk	Aanwezigheid	Bekostiging	Professioneel bemenste openingstijden
Meerjarenplan waarin ingegaan wordt op: • Vijf functies • Samenwerking onderwijs • Bibliotheek als verblijfsplaats • Lokale afspraken over beheerorganisatie en opdrachtgeverschap	• <i>Gemeente < 5.000 inwoners:</i> lokaal maatwerk • <i>Gemeente tot 30.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 13.000 inwoners • <i>Gemeente 30.000-90.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 17.000 inwoners • <i>Gemeente > 90.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 28.000 inwoners	• <i>Gemeente tot 30.000 inwoners:</i> € 22,- per inwoner • <i>Gemeente 30.000-90.000 inwoners:</i> € 24,- per inwoner • <i>Gemeente > 90.000 inwoners:</i> € 29,- per inwoner Bedragen inclusief de € 3,- rijksge­d, exclusief huisvesting, exclusief IDO en exclusief dbos	> 30.000 inwoners: • <i>Centrale vestiging:</i> minimaal 60 uur per week professioneel bemenst open. • <i>Gewone vestiging:</i> minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open < 30.000 inwoners: • <i>Gewone vestiging:</i> minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open • <i>(mini)servicepunt:</i> minimaal 8 uur per week professioneel bemenst open